

Distanciament lúcid

Imma Merino

A primers de l'any 1989, vaig entrar a formar part de la secció de Cultura d'*El Punt*. Allà hi era Miquel Pairolí, que sobretot s'ocupava de temes relacionats amb la literatura, però que també podia escriure afinadament una crítica d'un espectacle de ballet, que tant li agradava. En Miquel semblava un oasi de calma dins del brogit d'aquell diari, que encara era un lloc on la gent s'atabalava, discutia, cridava, fumava compulsivament i a vegades també reia molt. Ell escrivia sense pressa, pensant-ho, i sense cedir al frenesí periodístic. Els seus articles sempre tenien consistència i prenien una volada extraordinària: cap paraula l'escrivia en va i, obeint a un sentit de l'austeritat o de la discreció contrària a l'exhibicionisme, tampoc vanitosament de cara a la galeria o per buscar un cop d'efecte. Vaig observar que, mentre escrivia, en Miquel també es concedia temps per a l'observació del comportament humà. A mesura de conivir-hi a la redacció, vaig notar que mirava aquell ambient amb un cert distanciament, la qual cosa no vol dir que ho fes amb desafecció o com si estigués per sobre dels altres: la mirada d'en Miquel mai no va ser superba, però ell era de la mena d'humanistes escèptics tan comprensius com implacables amb les actituds humanes. El distanciament li procurava una lucidesa que acostumava a expressar amb ironia, però mai amb cinisme. Vam compartir bons moments a la redacció, amb converses serioses i a vegades ben divertides, i també sopars, junt amb altres companys de Cultura i sobretot amb en Joan Ventura, fins que en Miquel va provar l'aventura del *Diari de Barcelona*. Amb el temps hi va haver ocasió d'anar-nos retrobant i conversant. Fins a la seva mort.

Mai no se m'han esborrat algunes de les primeres impressions que vaig tenir d'en Miquel perquè cada cop que el veia o que el llegia se'm renovaven i així reconeixia l'honestedat, l'humor fi i penetrant, l'esperit crític, el sentit moral i aquella mirada distanciada que, a partir d'un moment, vaig imaginar com la d'algú que observava la societat des d'un lloc propi: era d'aquesta època, però a la vegada semblava d'una altra. No era un home reclòs, però no participava dels jocs socials, amb les seves fires de les vanitats. També hi reconeixia una fermesa de pensa-

ment que no s'ha de confondre amb el dogmatisme. Al capdavant, era conscient del fet que «tot passa, tot canvia»: «La vida intel·lectual té com a únic patrimoni les terres pantanoses del dubte, el boscatge de la incertesa». Ho va escriure a *Paisatge amb flames*, un dietari publicat el 1989, és a dir, quan el vaig conèixer, i que, amb el temps, he sentit més pròxim que aleshores, suposo que perquè jo ja no sóc aquella jove una mica exaltada que va llegir amb estranyesa alguns passatges que devia trobar massa ponderats i, suposo, massa resignats. M'equivocava: no és ben bé resignació, ni conformisme, sinó la consciència de les limitacions humanes sense cap mena de complença. Encara em sento lluny d'algunes consideracions seves. Tant se val: en Miquel, com tots aquells que pensen poderosament i una mica intempestivament, sempre fa pensar. Encara més quan no hi estàs d'acord. I, a més, compartíem passions fonamentals, com ara la música, els dietaris, la literatura de Bassani, Pavese i Lampedusa, i el cinema que pren seriosament la seva capacitat artística.

M'agradaria dir que he après coses d'en Miquel, però he de dir que m'agradaria haver-les après. Què més voldria que haver-ho fet! Coses com ara la serenitat, la saviesa estoica que va mantenir fins al final. També l'absència de vanitat i de servilisme vers cap mena de poder amb què va exercir l'ofici de periodista, decantant-se en els últims anys a l'articulisme d'opinió. I, en canvi, quin rigor, quina independència, quines anàlisis més agudes i penetrants, quin sentit crític contra els abusos de poder. I sempre quina prosa més afinada i precisa sense fer-se eixuta. Estranyament ho podia ser un escriptor que en els seus textos literaris transmet una gran sensualitat en la seva descripció dels paisatges, de les coses i de les més diverses experiències estètiques, compreses les eròtiques.

Recordo sovint en Miquel. Cada dia trobo a faltar els seus comentaris sobre el present escrits amb una memòria del passat i amb esperit de resistència contra els embats del capitalisme salvatge. Què en diria, de tot això que està passant? Però a la vegada el tinc molt present. A mesura que passen els anys, anem convivint amb els morts, entre els quals n'hi ha que sentim més vius que alguns que ho són.

Els seus articles sempre tenien consistència i prenien una volada extraordinària: cap paraula l'escrivia en va, ni tampoc vanitosament de cara a la galeria o per buscar un cop d'efecte